

Індекс 98146

ЮНІАТ №8(85), 2023 ЮНИЙ НАТУРАЛІСТ

Міністерство освіти і науки України,
Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді (НЕНЦ)

ЗАВЕРШИВСЯ НАВИЧКОВИЙ ФОРУМ «ЮНІ НОБЕЛІАНТИ»

Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді 22–23 серпня 2023 р. вперше провів Всеукраїнський навичковий форум «Юні нобеліанти». Учасниками форуму стали здобувачі освіти закладів позашкільної та загальної середньої освіти, які є переможцями Всеукраїнських організаційно-масових заходів еколого-натуралістичного напрямку (здобули 1 місце), учнівська молодь, яка наразі перебуває поза межами України та педагогічні працівники закладів загальної середньої та позашкільної освіти. Форум пройшов у змішаному (офлайн та онлайн) форматі. Програмою форуму було передбачено: спіч-сесія

«Мої досягнення – наш успіх!» (презентації кращих досягнень юнатів з різних регіонів України, тренінг для учасників форуму «Програма психофізичної саморегуляції (як швидко позбутися стресу)», майстер-класи «Нові навички = нові можливості» (прокачування скілів).

Кожен учасник навичкового форуму мав можливість обмінятися власними ідеями, креативно презентувати власний досвід, прокачати скіли та отримати Сертифікат дійсного члена Когорти Юних Нобеліантів (в галузі природничих наук).

ПРОВЕДЕНО ВСЕУКРАЇНСЬКУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНУ КОНФЕРЕНЦІЮ «СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ» (PROFI NENC)

Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді спільно з Всеукраїнською громадською організацією «Спілка освітян України», Інститутом проблем виховання НАПН України та за підтримки Міністерства освіти і науки України 22–23 серпня 2023 року у м. Києві провели Всеукраїнську науково-педагогічну конференцію «Сучасні тенденції підвищення якості освіти» (Profi NENC).

Учасниками конференції стали понад 400 учасників із різних регіонів України, це: керівники закладів позашкільної освіти, наукові, науково-педагогічні, педагогічні працівники закладів освіти, працівники органів управління освітою територіальних громад та військово-цивільних адміністрацій, закладів освіти та освітяни, які наразі перебувають за межами України.

Ми дякуємо колегам із Донецької, Запорізької, Одеської, Сумської, Київської, Полтавської та Житомирської областей, які приїхали до НЕНЦ і взяли участь в конференції в офлайн форматі.

Основні реперні точки:

- освіта: післявоєнне відновлення і розбудова;
- позашкільля-2023: патріотизм, безпека, розвиток;
- державна політика та стратегічні напрями розвитку сфери цифрової трансформації та цифрового розвитку освіти;

– проектні пропозиції та стратегічні антикризові кроки з розвитку позашкільної освіти.

Із вітальним словом виступили:
Вербицький Володимир Валентинович, директор Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України, доктор педагогічних наук, професор, Голова громадської організації «Спілка освітян України»;

Овчаренко Вадим Миколайович, начальник відділу позашкільної освіти та виховної роботи Директорату дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти Міністерства освіти і науки України, кандидат філологічних наук, доцент.

«Формування державної політики у сфері позашкільної освіти».

В рамках конференції проведений флеш-семинар «Модель 4-К в освіті: впровадження кращих інноваційних освітніх технологій», творчі педагогічні майстерні та виставка-презентація «Розширюємо горизонти можливостей позашкільної освіти».

Переможцями виставки-презентації «Розширюємо горизонти можливостей позашкільної освіти» є:

- Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді (директор: *Сусахіна Людмила Володимирівна*);

– Енергодарський центр туризму, краєзнавства та спорту (директор: *Ясінська Наталія Володимирівна*);

– Тернопільський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді (директор: *Герц Іван Іванович*);

– Комунальний заклад Сумської обласної ради – обласний центр позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю (директор: *Тихенко Лариса Володимирівна*).

Творчі майстерні проводили в офлайн режимі:
Немерцалов Володимир Володимирович, завідувач науково-методичної лабораторії природничо-математичної, інформаційної та STEM-освіти кафедри методики викладання та змісту освіти КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»;

Туманян Тетяна Сергіївна, викладач біології, методист наукового ліцею комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради
Майстер-клас «Наука без меж».

За підсумками конференції буде виданий збірник матеріалів і кожен учасник отримав сертифікат.

НЕНЦ

НЕ ВЧИТЬ ДІТЕЙ ПОЛЮВАТИ НА ДИНОЗАВРІВ

На початку навчального року ця стаття буде корисною не тільки для педагогів, а й для дітей і їхніх батьків.

Ми багато говоримо про навички майбутнього. Адже з'являються нові професії, розвивається штучний інтелект. І сучасним школярам потрібно встигати за технологічним світом, щоб досягати успіху. Проте щоб здобувати нове, варто позбуватися старого. Пропонуємо п'ять навчальних умінь, від яких варто відмовитися.

ЗУБРИТИ

Раніше ми зубрили формули, правила та цілі параграфи з підручника. Сучасні вчителі дедалі частіше закликають учнів відповідати «своїми словами». Проте бездумне відтворення інформації все ж залишилося навчальним інструментом у багатьох школах.

І йдеться не лише про дослівне повторення. А про те, що учні не аналізують те, що вивчають, та не дискутують на навчальні теми.

У часи без інтернету та розмаїття науково-популярної літератури школа була основним джерелом знань. Проте зараз дітям важливіше не отримувати інформацію, а навчитися з нею працювати.

Відтворювати інформацію здатен і штучний інтелект. У сучасному світі важливо розвивати в дітях те, що відрізняє їх від роботів. Про це говорив засновник PISA і ДоСЕН Андреас Шляйхер на Національному EdCamp ВОЛЯ.

На думку пана Андреаса, вчитель майбутнього — це не той, хто дає знання, а той, хто здатен бути наставником. Тобто вчитель спрямовує школярів, дає приклад та заохочує навчатися.

Уміння опрацьовувати та фільтрувати інформацію є особливо важливим під час війни. Це допоможе дітям не піддаватися маніпуляціям і критично ставитися до різних чуток та «вкидів».

Тож замість відтворення прочитаного варто навчати школярів аналізувати, обговорювати та знаходити аргументи.

НАВЧАТИСЯ ЛИШЕ САМОСТІЙНО

«Не зазирайте у зошит однокласника!» — це зауваження чув, мабуть, кожен школяр. А ще на уроці не можна було крутитися, запитувати щось в інших, і все потрібно було робити тільки самостійно.

Звісно, академічна недоброчесність — питання серйозне. Але ми говоримо про спільну роботу та можливість дізнатися альтернативну точку зору.

Роботодавці зараз цінують уміння працювати в команді. І школа — чудове місце, щоб отримати цю навичку. Тому важливо давати дітям можливість виконувати деякі завдання чи готувати проєкти спільно.

Дослідники називають безліч переваг навчання в групі. Наприклад, за спільного виконання завдання діти можуть відповідати на запитання одне одного та допомагати розібратися зі складними для когось моментами. Також, обговорюючи з однокласниками інформацію, її легше запам'ятати.

У групах діти вчаться розподіляти обов'язки, просити про допомогу та мотивують одне одного.

ПОКЛАДАТИСЯ НА ТАЛАНТ

Дорослі часто говорять, що дитині щось «дано», а щось «не дано». Наприклад, учень гарно пише твори, але має труднощі з рівняннями та задачами. Отже, у нього просто немає таланту до математики.

Проте з такими переконаннями в дитини вибудовується світогляд, що вона народилася з певним набором умінь. І якщо якоїсь навички немає в списку вроджених, то здобути її неможливо.

Такий світогляд називається фіксоване мислення (*fixed mindset*). Люди, які його поділяють, уникають нових викликів, бояться труднощів та критики. І головне — навіть не намагаються докласти зусиль, щоб здобувати нові навички. Адже вірять, що для цього має бути вроджений талант.

Протилежне до фіксованого — мислення зростання (*growth mindset*). Це усвідомлення, що завдяки зусиллям ми можемо розвивати різні здібності. Людина з таким мисленням не розділяє навчальні напрями або сфери діяльності на «моє» і «не моє». Вона вірить, що чим більше докладе зусиль, тим більшого навчиться.

Тож якщо дитині якийсь предмет дається гірше за інші, не варто говорити, що в неї просто немає хисту до нього. Спробуйте знайти інший підхід, щоб пояснити навчальний матеріал. Та мотивуйте дитину продовжувати старатись і докласти зусиль.

НЕ КОНФЛІКТУВАТИ

Ми часто асоціюємо конфлікт з агресією та зухвалістю. І можемо вчити дітей уникати конфліктів, щоб вони були чемними та не зіпсували стосунки з іншими.

Проте постійно уникати конфліктів не вдасться, особливо в шкільному колективі. І якщо дитина завжди буде «хорошим хлопчиком» чи «хорошою дівчинкою», то не навчиться відстоювати власні межі. І боїтиметься будь-кому заперечувати, навіть якщо це принесе незручності їй самій.

У навчанні такі діти можуть боятись висловити власну думку. Усі твори з літератури їм «подобаться», усі задачі потрібно розв'язувати лише тим шляхом, який пропонує вчитель.

Тому важливо вчити дітей екологічно вирішувати конфлікти. Це допоможе дитині не боятись дискусій та завжди відстоювати власну думку.

УСЕ ВИКОНУВАТИ ЗА ЗРАЗКОМ

Бажання навчити дитину все робити правильно та без помилок може зашкодити розвитку її креативності. І якщо в кожному виді навчальної роботи показувати учням, як треба, вони навіть не замислюватимуться про альтернативні варіанти.

Ми звикли сприймати креативність як щось, що стосується мистецтва чи літератури. Але її можна проявляти і в математиці, і в політиці. Адже креативність — це не результат роботи, а процес.

Виконання кожного завдання за зразком не дозволяє дітям проявляти творчість. А ще такий спосіб роботи може переконати дітей, що завжди є лише один правильний варіант.

Дозвольте учням пофантазувати в навчанні. Наприклад, нехай вони під час розв'язання задачі використовують будь-які підручні матеріали, малюють схеми чи навіть інсценізують умову.

Якщо дитині складно щось придумати самостійно, запропонуйте їй кілька варіантів на вибір. Або долучайте до роботи у групі, де інші учні зможуть її надихнути.

Звісно, є види роботи, що обов'язково потребують зразка. Наприклад, вивчення писаних літер у першому класі. Але за можливості варто давати учням творчу свободу в навчанні.

Важливо пам'ятати, що кожна дитина має творчий потенціал і кожна здатна виразити свою креативність. Але фокусом має бути процес, а не якість результату.

Олена КОВАЛЬ

У КРЕМІННІЙ МАВ БУТИ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПАРК

Яких збитків російські окупанти завдали українській туристичній галузі? Чи зруйнували вони якісь «туристичні магніти» в Україні?

Сьогодні точну кількість зруйнованих туристичних та рекреаційних об'єктів, зруйнованих внаслідок агресії рф, визначити досить важко. Насамперед тому, що немає достовірних даних про те, що відбувається на окупованих територіях.

У 2021 році Державне агентство розвитку туризму визначило у кожній області, в середньому, по 5 туристичних магнітів — в якомусь регіоні це три локації, десь — 8–10. Загалом, було визначено 141 «туристичний магніт».

Нині приблизно 20 відсотків цих локацій так чи інакше постраждали від війни. Звісно, переважно це — Луганська і Донецька області. Наприклад, Святогірськ, де повністю зруйнована вся готельна інфраструктура, яка була насправді дуже якісною. Це 33 готелі, які просто стерті з лиця землі. У Кремінній мав бути створений національний парк, який би став якірною туристичною локацією цього регіону. Наразі Кремінські ліси схожі на пекло — це численні окопи, бліндажі та згорілі дерева.

Багато об'єктів знищені на Харківщині: наприклад, музей Сковороди в Сковородинівці, є руйнування і в самому місті Харкові.

Звісно ж — Херсонщина. Це Національний природний парк «Джарилгацький», Біосферний заповідник «Асканія-Нова», Чорноморський біосферний заповідник, Національні парки «Олешківські піски», «Нижньодніпровський», низка заказників, заповідних урочищ, пам'яток природи та пам'яток садово-паркового мистецтва — всі дестинації постраждали внаслідок агресії рф і підризу Каховської ГЕС. Сума збитків, за попередніми оцінками експертів, становить 1,5 мільярди євро.

Наразі один із найбільших «туристичних магнітів» Запорізького регіону — Національний заповідник «Хортиця» — закритий для відвідування. Об'єкти туристичної інфраструктури (*Козацька Січ, музей*) та пам'ятки не постраждали. Постраждала природнича

складова туризму, і теж нараховуються мільйонні збитки екології. Відомо, що на косі Бірючий острів, яка має унікальну флору і фауну, відбувається масове знищення тварин військами рф. З Кирилівки, яка теж знаходиться під окупацією, надходить інформація про випадки привласнення баз відпочинку представниками окупаційних військ та розкрадання майна з них.

Постраждав також Чернігів, який пережив облогу і страшні бомбардування, і де нещодавно рашисти влаштували черговий теракт, поцілвши ракетною «Іскандер» у дах обласного драмтеатру імені Шевченка. До речі, точно за таким же проектом був побудований Донецький академічний обласний драматичний театр в Маріуполі, який також зруйнований.

ОЗЕРО СИНЄ, ЯКЕ КАТАСТРОФІЧНО ОБМІЛІЛО, ПЛАНУЮТЬ НАПОВНИТИ ВОДОЮ

На столичному Виноградарі обміліло озеро Синє, яке також називають Синьоозеркою. Розчищати та наповнювати водою озеро розпочнуть у середині вересня.

Для цього КП «Плесо» має оголосити тендер щодо розчищення та благоустрою озера на Виноградарі.

У КП «Плесо» є розроблений фахівцями проєкт по врятуванню озера.

Він передбачає розчистку озера на глибину 5 метрів, відновлення його гідрологічного режиму через відкриття підземних джерел й наповнення водою природним шляхом.

Роботи з порятунку озера були заплановані ще на минулий рік, однак повномасштабне вторгнення внесло свої корективи. Розуміючи критичний стан озера, Департамент забезпечив внесення робіт по озеру Синє до

Переліку природоохоронних заходів на 2023 рік.

«Плануємо, що у середині вересня зможемо мати виконавця робіт, який приступить до реалізації проєкту. В цьому році зробимо акцент на розчистці південної та північної частин озера загальною площею 42 гектари на глибину до 5 метрів, укріпленні частини берегової лінії в деяких місцях габіонами, щоби у воду не сповзав

ґрунт, розчищенні двох проток й їх укріпленні. Зараз основна мета — наповнити озеро водою. В наступному році перейдемо до благоустрою, який передбачає великий пляж та комфортний парк з вело- та біговими доріжками з дотриманням усіх вимог з інклюзивності», — підсумував начальник департаменту захисту довкілля й адаптації до змін клімату.

Еконабат

ОКСАМИТОВИЙ СЕЗОН У КАРПАТАХ ДЛЯ ВІДПОЧИНКУ ТА УСАМІТНЕННЯ

Оksamитовий сезон — це чудовий час, щоб втекти від міської метушні на кілька днів у відокремлене місце на природі. Поки сонце ще гріє, непогано було би зупинитися, «перезавантажитися» та «зарядитися» враженнями.

До вашої уваги пропоную кращі місця Західної України для медитативного проведення часу з собою та природою.

НАЙВИЩІ ВЕРШИНИ КАРПАТ, ЯКІ ВАРТО ПІДКОРИТИ

Західна Україна дивовижна насамперед завдяки українським Карпатам. У вересні різнокольорові барви дерев, прозорі гірські річки, поживні ягоди (*чорниця, калина, малина, суніця, журавлина*) — сприяють довгим прогулянкам по тутешніх стежках. У жовтні там краще за все збирати гриби, які ростуть аж до заморозків. А у листопаді — черпати бадьорість від перших холодів, милуватися красою гір. Така подорож у саме серце України та ще й в оксамитовий сезон безумовно дарує спокій та натхнення.

Через те, що карпатські гори високі, але водночас підйоми там не дуже круті, дістатися до однієї з вершин можна на квадроциклі, велосипеді або на коні.

Якщо ж прагнете насолодитися тишею та пейзажами Говерли — то осінь саме та пора року, бо влітку там дуже багато туристів, а у вихідні дні — черга навіть на підйом. Хоча це і найвища вершина українських Карпат (*знаходиться на рівні 2061 м*) сходження сюди не вимагає особливої підготовки. Тож Говерла — хороший варіант аби вперше перевірити свою фізичну підготовку та силу духу.

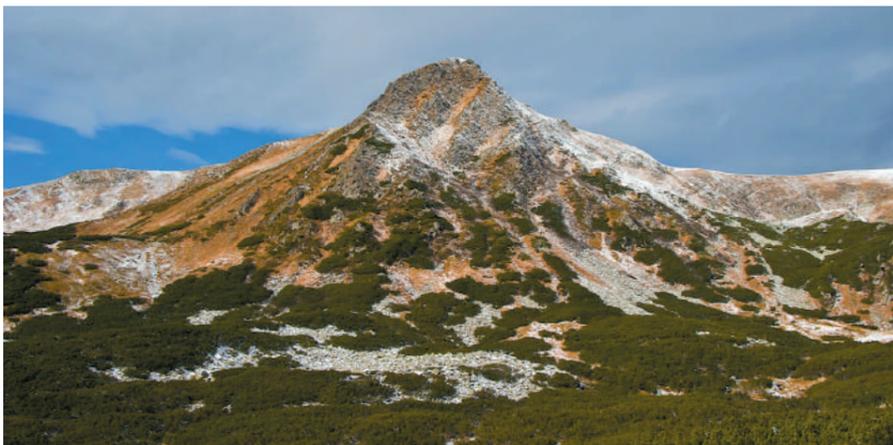
Друге місце в рейтингу найвищих гір Карпат посідає гора Бребенескул (*2035 м*). Багато хто вважає її однією з найкрасивіших вершин на хребті: через особливе розташування і клімат на її схилах весь рік може лежати сніг. Недалеко від неї розташоване найбільше високогірне озеро України з такою ж назвою — Бребенескул.

Чорногірський Піп Іван (*2020,8 м*) — одна з найпопулярніших та найвищих точок хребта. На вершині є стара зруйнована обсерваторія під назвою «Білий слон». Вигляд гори здалеку нагадує попа в ясі, тому її так і прозвали. До цього вона мала назву Чорна гора.

У рейтингу найвищих гір українських Карпат і гора Петрос (*2020,5 м*) посідає четверте місце, але за популярністю вона друга після Говерли. Інша її назва — Грозова гора. На цій горі часто б'ють блискавки та здіймається шквальний вітер.

Ще одна популярна з вершин для сходження — Гутин Томнатик (*2016 м*) є частиною Карпатського біосферного заповідника. Її краса і оригінальність природи вражають.

Яку б з гір ви не обрали для сходження, кажуть, що головне одного разу дістатися вершини — і все, ви уже не залишитися байдужими.

ЗАГАДКОВЕ ОЗЕРО НЕСАМОВИТЕ

Одне з наймальовничіших місць в Карпатах — високогірне озеро Несамовите. Нагадує своїми контурами Антарктиду, розтягується в довжину на 88 м і завширшки на 45 м. Глибина не перевищує 1,5 м. Розташоване озеро в горах на висоті близько 1750 м. Ходить легенда, що на його дні знайшли спокій грішні душі. Тому не можна в ньому купатися або кидати каміння. За легендою, якщо кинути камінь в озеро, то можна накликає жахливу негодю, що принесе з собою шквальний вітер і зливи.

До озера Несамовитого немає необхідності прокладати свій шлях. Від туристичної бази «Заросляк» прокладена постійна науково-пізнавальна стежка протяжністю 6 км. Саме озеро знаходиться на території Говерляньського заповідника і відноситься до Чорногірського хребта, який розмежовує Івано-Франківську і Закарпатську області.

ВІДПОЧИНОК ТА ОЗДОРОВЛЕННЯ У ВОРОХТІ

До верхів'їв річки Прут Івано-Франківської області приїжджають за самотою і щоб насолодитися природою. Саме звідси починається шлях сходження на найвищу гору Карпат — Говерлу. Також можливе відвідування дерев'яної церкви XVII століття — Різдва Богородиці, і австрійських віадуків, побудованих у XIX столітті. Вивчення багатой історико-культурної та архітектурної спадщини, свіже повітря сприяють повноцінному відновленню внутрішньої енергії від робочих буднів і щоденної напруги.

Поселення Ворохта засноване у XVII ст. Мочерняком Ворохтою. Розповідають, що Мочерняк — перший житель поселення, колишній солдат, котрий залишив війну та пішов у гори, знайшов собі зручне місце біля річки, осів там, а пізніше самотнє місце перетворилося у поселення. Мешканці вирішили довго не думати й назвати ці місця на його честь. Чи був Мочерняк дезертиром, а можливо, тодішнім пацифістом — правди не знає ніхто.

Вирушаючи на відпочинок у Ворохту восени, ви можете не тільки відмінно розважитися, але й оздоровити свій організм. До ваших послуг тут — мінеральні джерела та ліси, які подарують багатий врожай грибів і ягід. Також варто скуштувати й місцевий чай, який запарюють на цілющих травах. Він додасть сили та енергії на весь наступний рік. Особливо приємні у Ворохті піші осінні прогулянки. Різноманітні гірські ландшафти подарують цікавий та корисний для здоров'я відпочинок.

ЦІЛЮЩА СИЛА ВОДИ У СЕЛІ МАНЯВА

Манявський водоспад, що знаходиться біля села Манява, що на Прикарпатті, вважається одним із див українських Карпат і Івано-Франківської області зокрема.

Щоб оцінити таку красу, слід пішки здолати не менше 2 км ґрунтової дороги. Це займе трохи менше години. Дорога до водоспаду дуже мальовнича, висота гранітних стін каньйону тут інколи сягає 20 м. Вода падає на землю каскадами з трьох водоспадів. У підніжжі водоспаду є невелике озеро.

Місцеві кажуть, що вода в озері має властивість омолоджувати тих, хто там купається. Саме тут на згадку приходять усі таємничі карпатські легенди.

А місцеві мешканці з радістю розкажуть гостям про мавок, які виспівують ночами. Взагалі, долина річки Маняви оточена казковими краєвидами і сюди варто приїхати, щоб отримати незабутні враження і відчути справжню красу дикої природи та німф.

Але ваблять ці місця не лише природними дивами і язичницькими міфами, але й святими місцями — неподалік розташований Манявський Скит, монастир, заснований монахом Йовом Княгинцем у XVII ст. Свого часу цей Скит був одним з осередків культурного життя на Галичині, адже мав велику бібліотеку.

Лілія ЧМІЛЬ

ЮННАТ. НАУКОВЕЦЬ. ПАТРІОТ

Людина, про яку хочеться поділитися з великим загалом юннатівської родини, виїхала з України 28 лютого 2022 року. Але куди і чому виїхала ця людина, і чи не було це зрадою з її боку, буде сказано пізніше.

24 лютого 2022 року вся Україна почала жити в умовах війни, яка розпочалася з повномасштабної збройної агресії росії. Але для мешканців Луганської та Донецької областей ця війна розпочалася вісім років тому і не закінчувалась.

Готов Сергій Володимирович — кандидат біологічних наук, молодший науковий співробітник Державного природничого музею НАН України у місті Львові.

Якось дивно, а водночас приємно, називати по батькові колишнього вихованця Луганського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді.

Сергій займався в гуртках нашого Центру десь з 7-го класу (так давно це було, що майже забув). Потім він став займатись в Малій академії наук України. Приємно було спостерігати за молодою людиною, яка ніколи не зраджувала своєму захопленню дитинства. Комахи. Здається, дивне захоплення для хлопця. Та не для Сергія. Навіть перед закінченням школи, він здав екзамени екстерном і поїхав збирати колекцію комах Закарпаття. Без проблем вступив до факультету природничих наук Луганського національного університету імені Т.Г. Шевченка. Продовжив займатися науково-дослідницькою роботою. Ще будучи студентом, він неодноразово отримував гранти на свою наукову діяльність. Але завжди приходив до нашого Центру. Влітку завжди брав участь в обласній екологічній експедиції «Зелений щит», запрошував у гості на Луганщину своїх друзів по Малій академії наук України зі Львівщини.

Вже тоді Сергій проявив себе як політично зрілий громадянин. Брав активну участь у політичному житті країни, відстоював все українське на Сході, де, й це не секрет, були проросійські настрої.

Закінчивши університет, він став працювати в Луганському природному заповіднику НАН України. Вів на громадських засадах (безкоштовно) гуртки «Юних ентомологів» Луганського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді, програму до яких, до речі, він написав самостійно. Влітку, як завжди, проводив польові практики, екскурсії, заняття для членів експедиції «Зелений щит». Вступив до аспірантури. Стажувався в Італії, Австрії, Данії, Чехії, Польщі, Німеччині. Почав писати кандидатську дисертацію.

Все здавалося йшло добре. Але потім прийшов 2014 рік. Дуже складні часи. Я був вимушений покинути місто Луганськ. Втратився зв'язок. Але я чув, що Сергій був активним учасником Євромайдану у Луганську.

Потім мені стало відомо, що він активно волонтерив, допомагаючи українським військовим, які обороняли Луганський аеропорт. У травні 2014 року, коли його та активістів, створеної ним волонтерської мережі, сепаратисти занесли до «розстрільних списків», то залишатись у місті стало небезпечно, він виїхав до міста Львова. Але і там він продовжив свою волонтерську діяльність. Сергій створив благодійний фонд «Народна підтримка воїнів АТО». Скільки було зроблено цим фондом, особливо в перші роки протистояння з російськими агресорами та сепаратистами, важко переоцінити. І ця допомога була саме така, яку потребували наші військові на той час, бо Сергій особисто доставляв її в зону АТО (потім ООС). За публікаціями ЗМІ, дізнався, що Сергій став доволі званою людиною серед львів'ян та волонтерського руху. Завдяки йому та його побратимам вдалось зібрати спогади безпосередніх учасників оборони Луганського аеропорту. За гроші, зібрані благодійним фондом «Народна підтримка воїнів АТО», була видана книга «У вогняному кільці. Оборона Луганського аеропорту».

Попри таку потужну волонтерську роботу, Сергій не забував про справу свого життя, продовжуючи наукову діяльність в Державному природничому музеї НАН України у місті Львові. В березні 2021 року він вдало захистив дисертацію та здобув наукову ступінь кандидата біологічних наук. А ще Сергій пройшов відбір до складу учасників 27-ї української антарктичної експедиції на станцію «Академік Вернадський». Як на мене, це мрія не тільки дітей, а і багатьох молодих і досвідчених вчених України.

Ранок 24 лютого, напевне, повернув Сергія у той далекий 2014 рік. Мабуть, думав, що експедиція скасовується. Але вже за кілька днів учасники експедиції вирушили через Польщу до Чилі, а далі до Антарктиди.

Ось чому Сергій Володимирович Готов покинув Україну наприкінці лютого 2022 року. Я думаю, що це ніяк не зрада. Сергій, який фактично всі ці 8 років протистояв агресорам, був готовий до цих подій. Він просто змінив лінію фронту. І тепер відстоює Україну на науковому фронті в далекій Антарктиді.

Чи є Сергій Готов героєм, судити вам. Сьогодні всі українці герої, бо кожен на своєму місці кує нашу Перемогу!

Думаю, що історія про юного натураліста з Луганщини, який став науковцем-волонтером-патріотом, може стати добрим прикладом для наступних поколінь юних натуралістів не тільки Луганщини, а і усієї України. А Сергієм пишаюсь не тільки я, а і багато луганчан, сподіваюсь і львів'яни теж вважають його своїм земляком.

А взагалі, сьогодні ми всі, незалежно від місця народження та проживання — УКРАЇНЦІ. УКРАЇНЦІ саме з великих літер.

Слава Україні!
Героям слава!

Володимир Афанасійович ЯКОВЛЄВ,
директор Луганського обласного центру
еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді

КРАЇНА НЕЗЛАМНИХ ЛЮДЕЙ

Наш колектив Криворізького центру підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівельної галузі має в своєму складі чудову людину, волонтера — Магірю Володимира Миколайовича. Ця розповідь про нього.

Народився Володимир Миколайович 12.04.1968 р. в м. Дніпро. З 1987 по 1988 р. проходив строкову службу в Афганістані, був командиром відділення, має військове звання — сержанта, там отримав інвалідність. Має статус ветерана та інваліда війни. З 2013 року є головою Співки ветеранів війни в Афганістані «Шурави» Покровського району м. Кривого Рогу, яку очолює до сьогодні. З 2020 року працює в колективі центру керівником гуртка національно-патріотичного виховання.

З початку російського вторгнення Володимир Миколайович пішов до військомату, не дивлячись на інвалідність та поважний вік.

Коли почув відповідь, що ваша черга ще не надійшла, вирішив не залишатись осторонь війни.

Людина, яка добре знає, що таке війна, поранення та страждання людей, не може просто сидіти вдома.

Колишні афганці спілки «Шурави», а це переважно люди з інвалідністю I та II групи, почали ремонтувати автомобілі для ЗСУ, які були понівечені стрілецькою зброєю ворога та уламками ракет і снарядів.

Було виконано капітальний ремонт 4 автомобілів — 3 джипів «Міцубісі Паджеро» та УАЗ. Були відремонтовані двигуни, ходова трансмісія, рульова система тощо.

Афганці на чолі з Магірею В.М. за власний кошт купували дорогі агрегати — радіатор, рульову колонку, передній вал, задній кардан, глушник, а це тисячі гривень, незважаючи на те, що більшість мають невелику пенсію.

Багато дефіцитних матеріалів передали давні побратими-афганці безкоштовно.

Завдяки цим ремонтам бойові автомобілі повезли на лінію вогню боєприпаси, харчі, воду, медикаменти.

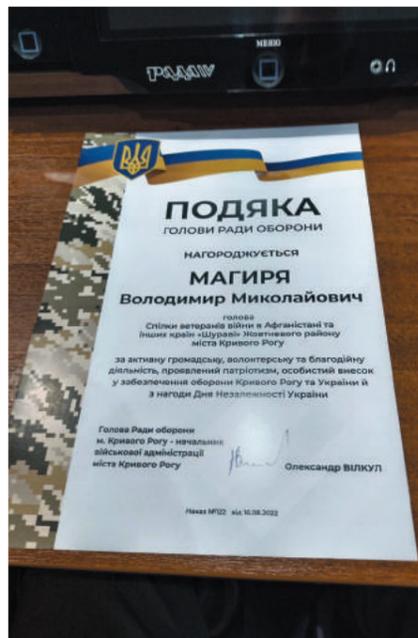
А повертались з передової лінії з пораненими та загиблими бійцями.

І знову ремонт. І знову на передову. Володимир Миколайович з побратимами працюють з ранку до вечора, без вихідних. Воїни ЗСУ оцінюють якість ремонту на «відмінно», дякують за швидкість.

За своє життя Володимир Миколайович має багато нагород — він повний кавалер Нагрудного знаку «За заслуги перед містом Кривий Ріг» I, II, III ступенів.

Але каже, що найдорожчу нагороду отримав зараз — Подяку Голови Ради оборони — начальника військової адміністрації Кривого Рогу О. Вілкула, і завжди підкреслює, що це завдяки дружній команді справжніх волонтерів — Співки ветеранів «Шурави».

Ігор ОВДІЄНКО, викладач історії
Криворізького центру підготовки
та перепідготовки робітничих кадрів
будівельної галузі

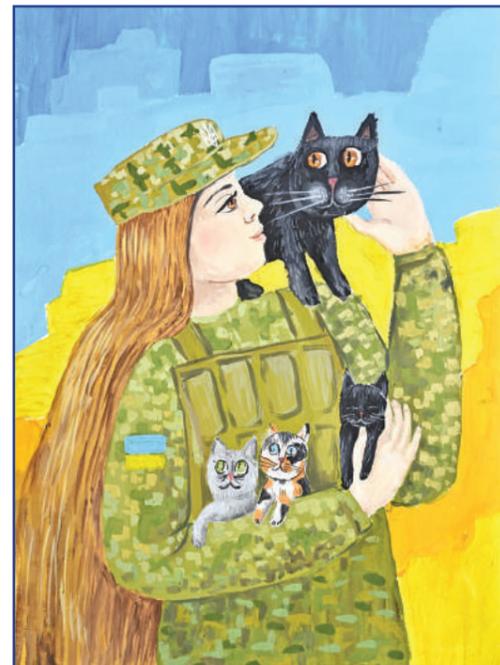
РОБОТИ АБСОЛЮТНИХ ПЕРЕМОЖЦІВ – ВОЛОДАРІВ ГРАН-ПРІ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ «ПЕРЕМОЖНА МАРКА ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ»

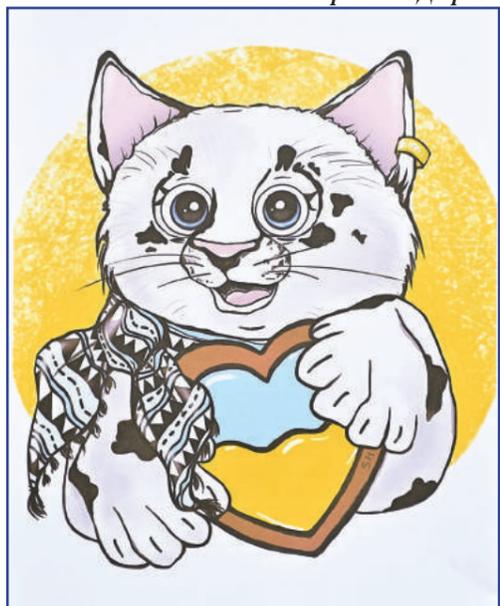
«З руїн розквітне Україна!»,
Мирослава Діброва

«Парад Перемоги», Кіріл Красноусов

«Наші киці – захисниці», Катерина Ляшенко

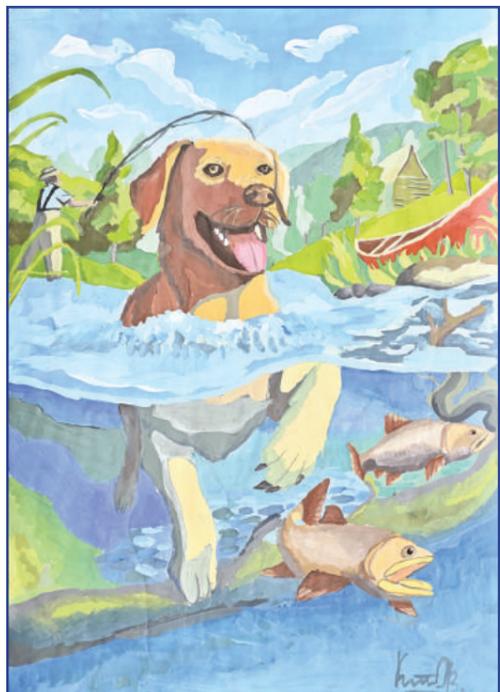
«Котик-патріотик», Аксинія Мельник

«Соняхи - квіти життя», Богдан Кучерявий

Вероніка Коробова

«Відновлення природи після перемоги»,
Олена Кукуруза

«Україна», Анастасія Коменда

«Вплетені символи незламності духу», Катерина Тимошевська

Олег Клименко

Засновник:
Національний еколого-натуралістичний центр
учнівської молоді (НЕНЦ)

Головний редактор: Володимир Вербицький

Редактор: Вікторія Петлицька

Відповідальний секретар: Олександр Кузнецов

Газету можна придбати за адресою:
м. Київ-74, вул. Вишгородська, 19, НЕНЦ

Тираж – 1 500 пр. Ціна договірна

Газета «Юннат» реєстраційне свідоцтво КВ № 22094-11994Р від 16.05.2016

Рукописи не рецензуються й не повертаються.

Деякі матеріали друкуються в порядку обговорення.
Редакція не завжди поділяє точку зору авторів.

Адреса редакції:

04074, м. Київ,
вул. Вишгородська, 19, НЕНЦ
Тел./факс 430-0260
Тел. 430-0064, 430-2222
<https://nenc.gov.ua>
E-mail: nenc@nenc.gov.ua

Надруковано
в ТОВ «НВП
«Інтерсервіс»
Підготовлено
до друку
28.08.2023